НАМУНАИ

саволу масъалаҳои тест аз фанни биология барои олимпиадаи ҷумҳуриявии фаннии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

Дар сомонаи www.ntc.tj ройгон!

БИОЛОГИЯ

1 **Асоси интихоби сунъӣ ва табииро чӣ ташкил медиҳад?**

A) тағйирпазирии ирсӣ
B) муборизаи байнинамудӣ
C) муборизаи дохилинамудӣ
D) мутобиқшавӣ

2 **Дар натиҷаи эволютсия пайдо шудани мутобиқате, ки дараҷаи мукаммалии организмҳои зиндаро баланд мекунад. Сухан дар бораи чӣ меравад?**

A) аллогенез
B) дивергенсия
C) катагенез
D) арогенез

3 **Омилҳои биологии антропогенезро муайян кунед.**

A) тағйирпазирии ғайриирсӣ
B) истифодаи оташ ва ғизои ҳайвонӣ
C) мубориза барои ҳаёт ва интихоби табиӣ
D) тарзи ҳаёти ҷамъиятӣ

4 **Узвҳои гомологӣ:**

A) чашми одам ва чашми тортанак
B) ғалсамаҳои харчангҳо ва ғалсамаҳои моҳиҳо
C) шуши нармтанҳо ва шуши ширхӯрон
D) пойи пеши кӯрмуш ва дасти одам

5 **Ҷинси кӯдаки оянда ва ташаккулёбии ҳамаи узвҳои онро дар кадом мӯҳлат муайян кардан мумкин аст?**

A) дар 15-ҳафтагӣ
B) дар 3-моҳагӣ
C) дар 4-моҳагӣ
D) дар 30-ҳафтагӣ

6 **Кадом ретсепторҳои тӯрпардаи чашм дарки рангҳоро таъмин мекунанд?**

A) колбачаҳо
B) инабия
C) гавҳарак
D) қарния

7 **Кадом қисми системаи асаб фаъолияти узвҳои дохилии одамро танзим мекунад?**

A) системаи соматикии асаб
B) қисми марказӣ
C) системаи асаби вегетативӣ
D) қисми канорӣ

8 **Кадом системаи организм робитаро бо муҳити беруна таъмин менамояд?**

A) ҳозима
B) нафаскашӣ
C) гардиши хун
D) асаб

9 **Кадом мор тухмзиндазой аст?**

A) куброи осиёимиёнагӣ
B) гурзаи регӣ
C) мори печони тӯрнақш
D) мори афъии муқаррарӣ

Дар сомонаи www.ntc.tj РОЙГОН!

10 **Кадом ҳашаротҳо чашмҳои мураккаб (фасетокӣ) доранд?**

A) шапалакҳо ва шабушкҳо
B) пашшаҳо ва занбӯри асал
C) кайкҳо ва тортанакҳо
D) гамбускҳо ва хомӯшакҳо

11 **Даври хурди гардиши хуни хазандаҳо дар куҷо ба охир мерасад?**

A) даҳлези рост B) даҳлези чап C) меъдача D) шуш

12 **Лучтухмон чӣ надоранд?**

A) тухм B) мева C) чалғӯза D) баргҳо

13 **Кадом қабати поя растаниро аз бухоршавии барзиёд муҳофизат мекунад?**

A) камбий B) чӯб C) пӯк D) лиф

14 **Баъди бордоршавӣ дастаи хромосомаи ҳуҷайраи марказӣ чӣ гуна мегардад?**

A) гаплоидӣ B) диплоидӣ C) тетраплоидӣ D) триплоидӣ

15 **Мувофиқатро муайян кунед:**

Олим	Кашфиёт
A) И.И. Лунин	1) вирусҳо
B) К. Портер	2) намуд (истилоҳ)
C) Д.И. Ивановский	3) тӯри эндоплазматикӣ
D) Ф. Мишер	4) витаминҳо
	5) кислотаҳои нуклеинӣ

Ҷавоб:

	1	2	3	4	5
A					
B					
C					
D					

16 **Мувофиқатро муайян кунед:**

Зинаҳои занҷири ғизоӣ	Организмҳо
A) консументҳои тартиби якум	1) кафтор, гург
B) продусентҳо	2) гӯрхар, оҳу
C) консументҳои тартиби дуюм	3) бактерия, занбӯруғ
D) редусентҳо	4) алаф, булут
	5) ақоқиё, калламуш

Ҷавоб:

	1	2	3	4	5
A					
B					
C					
D					

17 **Ирсият, тағйирпазирӣ, мубориза барои ҳаёт ва интихоби табиӣ ин ... эволютсия мебошад.**

Ҷавоб: ____________________

18 **Ба узвҳои маркази системаи иммунӣ ғадуди душоха (тимус) ва ... дохил мешавад.**

Ҷавоб: ____________________

РОЙГОН! Дар сомонаи www.ntc.tj

1 **Матнро барқарор кунед.**

Растаниҳои гулдор

Растаниҳои гулдор дар олами наботот мавқеи асосиро ишғол менамоянд, чунки дар онҳо қобилияти ____________________ ва паҳншавӣ нағз инкишоф ёфтааст. Растаниҳои гулдор ба шуъбаи растаниҳои ______________ дохил шуда, ______ синфро дар бар мегиранд. Растаниҳое, ки системаи решагии патакреша ва баргҳое, ки рагронии ______________ доранд, ба синфи _______________ мансубанд. Растаниҳое, ки системаи решагии ______________ ва баргҳое, ки рагронии _____________________ доранд, ба синфи _______________ дохил мешаванд. Хусусияти фарқкунандаи ҳамаи растаниҳои ин шуъба мавҷудияти ____________ дар онҳо аст, ки аз _____________ гул инкишоф меёбанд.

> ! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

2 **а) Тартиби дурусти қисмҳои канали ҳозимаи одамро барқарор кунед. Рақамҳоро мувофиқи тартиб пайдарпай дар ҷадвал нависед.**

(1) сурхрӯда
(2) ҳалқ
(3) рӯдаи борик ва ғафс
(4) ковокии даҳон
(5) меъда

> ! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 5.

б) Мувофиқати сохтор ва қисми системаи асабро муайян намоед:

Сохтор	Қисмҳои системаи асаб
(А) асаби косахонаи сар ва мағз	(1) марказӣ
(Б) асаби ҳароммағз	(2) канорӣ
(В) мағзи сар	
(Г) гиреҳҳои асаб	
(Д) ҳароммағз	

А	Б	В	Г	Д

! *Дар ҷадвал рақами мувофиқро дар зери ҳарфи мувофиқ нависед.*

> ! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 5, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

РОЙГОН! Дар сомонаи www.ntc.tj

3 **Бо истифода аз ҷадвали «Ирсияти гурӯҳи хуни кӯдак» ба саволҳои зерин ҷавоб диҳед.**

Ирсияти гурӯҳи хуни кӯдак

		Гурӯҳи хуни падар				
		I(O)	II(A)	III(B)	IV(AB)	
Гурӯҳи хуни модар	I(O)	I(O)	II(A) I(O)	III(B) I(O)	II(A) III(B)	**Гурӯҳи хуни кӯдак**
	II(A)	II(A) I(O)	II(A) I(O)	ҳамаи гурӯҳ	II(A), III(B) IV(AB)	
	III(B)	III(B) I(O)	ҳамаи гурӯҳ	III(B) I(O)	II(A), III(B) IV(AB)	
	IV(AB)	II (A) III (B)	II(A), III(B) IV(AB)	II(A), III(B) IV(AB)	II(A), III(B) IV(AB)	

1) Агар падар дорои гурӯҳи хуни I ва модар дорои гурӯҳи хуни IV бошад, кӯдак бо кадом гурӯҳи хун таваллуд мешавад?
2) Агар кӯдак дорои гурӯҳи хуни II бошад, падару модари ӯ дорои кадом гурӯҳҳои хун мебошанд?
3) Гурӯҳи хуни кӯдакеро муайян кунед, ки аз тамоми гурӯҳҳои хун метавонад хун қабул кунад.

<u>**Ҷой барои ҷавоб ба саволҳо**</u>

РОЙГОН! Дар сомонаи www.ntc.tj

! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҷавоби саволи 1-ум – 4 хол, барои саволи 2-юм – 4 хол ва барои ҷавоби саволи 3-юм – 2 хол.

4 **Номи узвҳои дохилӣ ва берунии занбӯри кориро дар бари банди мувофиқи ҷадвал нависед.**

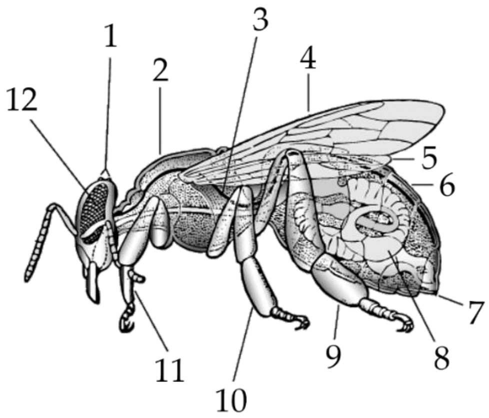

1	
2	
3	
4	
5	
6	
8	
9	
11	
12	

! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

5 **Ҷадвалро пур кунед.**

Растанӣ	Мева	Оила
халтаи чӯпон (ҷағ-ҷағ)		
дӯлона		
ақоқиё		
бангидевона		
пахта		

! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

6 **Нақшаро пур кунед.**

Таснифоти захираҳои табиӣ

Захираҳои табиӣ

Тамомшаванда — [ ] — Мисол: | [ ] — Мисол:

Тамомнашаванда — [ ] — Мисол: | [ ] — Мисол: | [ ] — Мисол:

! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

РОЙГОН! сомонаи www.ntc.tj

7 Истилоҳро дар бари банди мафҳуми мувофиқ нависед.

Интихоби нарина ё модина аз рӯи маҷмӯи аломатҳои зоҳирӣ ва рафтор	
Равандҳои генетикӣ-автоматие, ки дар чанд насли популятсия бо таъсири омилҳои тасодуфӣ ба амал омада, боиси тағйирёбии миқдори генҳо мешаванд	
Самти эволютсионист, ки ба содашавии организм оварда мерасонад	
Қатори ширхӯрони ҳамроҳакдор, ки маймун ва одамро дар бар мегирад	
Пастравии ҳолати систематикии гурӯҳ ва хатари фавти он	
Тағйирёбии сохтори КДН дар ҳудуди ген	
Тарзи дар фазо роҳ ёфтани баъзе ҳайвонот дар асоси таҳлили аксёбии мавҷҳои овоз	
Растаниҳои ҷойҳои хушк, ки қобилияти аз саргузаронии норасоии намнокии хок ва атмосфераро доранд	
Раванди ба ҳам наздикшавии хромосомаҳои гомологӣ, ки дар профазаҳои якуми тақсимшавии мейоз рӯй медиҳад	
Таъсири як бофта (ҷанин) ба қисмҳои дигари ҷанин дар рафти эмбриогенез рафти инкишофи онро дар оянда муайян мекунад	

! Шумораи имконпазири бештарини холҳо – 10, барои ҳар ҷавоби дуруст – 1 хол.

РОЙГОН! Дар сомонаи www.ntc.tj